

RESTAURAREA UNUI VAS BITRONCONIC APARTINÂND CULTURII GÁVA

Emanoil PRIPON

În vara anului 1995, în urma efectuării săpăturilor sistematice în așezarea fortificată de pe Măgura, punctul numit “Observator”, oraș Șimleul Silvaniei, jud. Sălaj, în Laboratorul de Restaurare Ceramică al Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău, au intrat un număr de 124 fragmente ceramice, care la o atentă examinare s-au dovedit a face parte dintr-un vas de mari dimensiuni.

Descoperit într-o groapă rituală, materialul a fost recoltat de pe o adâncime de 55 cm, respectiv la 0,80 m-1,35 m. Fragmentele ceramice se aflau într-o bună stare de conservare, pasta, slipul negru care acoperea suprafața exterioară a vasului, precum și arderea fiind de bună calitate.

Urmele de zacere în sol fiind înlăturate prin spălare încă de la scoaterea lor din spărtură, ca primă etapă a procesului de restaurare am efectuat un studiu micro și microscopic pentru determinarea stării de conservare, a elementelor de decor, naturii degresantului, tehnicii de realizare și tipului de ardere.

În urma acestor observații a reieșit faptul că vasul a fost realizat dintr-o pastă de bună calitate având ca degresant un nisip foarte fin, ca tehnică de execuție vasul a fost lucrat cu mâna și apoi ars .

După executarea fotografiilor, procesul propriu-zis de restaurare a început cu lipirea fragmentelor ceramice cu adeziv de tip aracet E 50 fără plastefiant, pornind de la partea inferioară a vasului, respectiv fundul. Când 1/ 3 din corpul vasului a fost întregit, mai exact porțiunea fără elemente de decor, am trecut la completarea zonelor lipsă cu ipsos dentar colorat în masă. Am considerat necesar efectuarea operațiunii de completare a porțiunilor lipsă în această fază a procesului de restaurare, datorită pierderii materialului de constituție a părții inferioare a vasului în proporție de aproximativ 40%, ceea ce făcea dificilă, dacă nu chiar imposibilă, suportarea greutății fragmentelor ceramice cu dimensiuni relativ mari, care completau zona de mijloc a vasului. În plus, fundul vasului, diametrul său, reprezenta doar a 4-a parte din diametrul zonei maximei bombări și a circumferinței buzei puternic evazate, ceea ce făcea cu neputință continuarea operațiunii de restaurare, fără a lua această măsură de mărire a rezistenței. Tot ca măsură de creștere a rezistenței, am fixat fragmentele ceramice între ele cu cleme de lungimi variind între 40 și 70 mm, confecționate din sârmă de oțel inoxidabil cu diametrul de 2 mm .

Întreaga cromatică a zonelor în care urmau să fie completate avea să ridice o mică problemă deoarece interiorul vasului și buza puternic evazată, și deci foarte bine expusă vederii, avea culoarea roșie-cărămizie, culoare specifică arderii oxidante, iar exteriorul avea culoarea neagră, cu un luciu caracteristic.

Am considerat ca fiind brutal, din punct de vedere plastic, colorarea masei de turnare într.o nuanță apropiată de cea a exteriorului vasului (respectiv negru) pentru completarea

porțiunii de buză foarte bine expusă vederii și a cărei culoare era roșie-cărămizie, sau completarea porțiunilor exterioare lipsă, având culoarea originală neagră, cu o masă de turnare colorată într-o nuanță apropiată de roșu-cărămiziu.

Problema a fost rezolvată completând zonele lacunare în partea exterioară cu ipsos colorat în masă cu oxid negru (7 părți ipsos + 1 parte oxid) pe o adâncime reprezentând jumătate din grosimea fragmentului ceramic și zonele de interior cu ipsos colorat în masă cu oxid roșu (5 părți ipsos + 1 parte oxid) până la nivelul fragmentului ceramic din interiorul vasului.

Operațiunile de turnare s-au efectuat aproape simultan pentru ca momentul de priză să nu aibă loc înainte de plombarea completă a zonei lipsă.

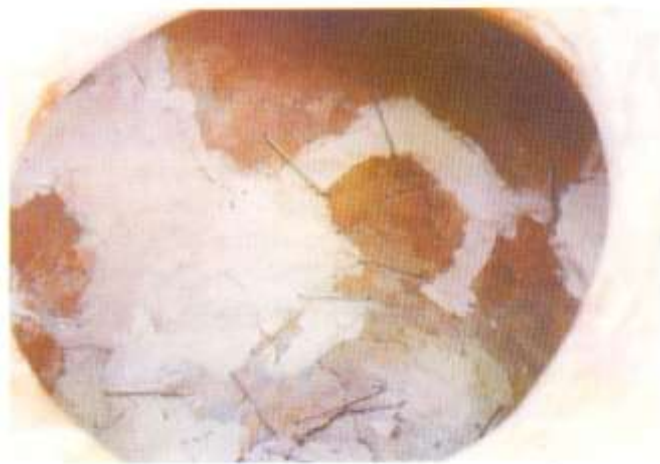
Procesul de restaurare a continuat cu lipirea fragmentelor ceramice din zone maxime bombări, înaintând apoi spre porțiunea de gât și buză.

Datorită lipsurilor de material din corpul vasului, în paralel cu lipirea fragmentelor ceramice au fost realizate și operațiunile de completare a zonelor lacunare, de rafistolare și refacere a decorului, folosind același procedeu de turnare descris puțin mai sus, cu materialul de completat încadrat cromatic într-o culoare apropiată de original, corespunzătoare suprafeței exterioare și, respectiv, suprafeței interioare a piesei.

După un interval de timp de 60 de zile, perioadă în care zonele completate au fost supuse unui proces de uscare liberă, la temperatura camerei, departe de orice sursă de căldură, vasul a fost conservat prin pensulare cu shellac în concentrație de 20%.

Vasul are formă bitronconică, cu gât scurt, trompetiform și buză foarte evazată, cu o înălțime de 51 cm, un diametru al buzei de 55,5 cm și circumferința zonei maxime bombări a corpului având 8 ridicături (umflături) realizate prin împingere din interior a peretelui vasului (Foto 3).

La încheierea operațiunilor de restaurare patrimoniul Muzeului Județean de Istorie și Artă din Zalău s-a îmbogățit cu încă un exponat de excepție (atât în ceea ce privește realizarea artistică cât și dimensiune) aparținând unei culturi hallstattiene timpurii - cultura Gáva.

Faze ale procesului de restaurare

VAS BITRONCONIC- CULTURA GÁVA